

कर्णालीमा युवा र समावेशी विकास

कर्णालीमा युवा र समावेशी विकास

◆ ७.१ भूमिका (Introduction)

कर्णाली प्रदेशमा कुल जनसंख्याको झन्डै ४०% युवा (१५-३९ वर्ष) छन्, तर उनीहरू बेरोजगारी, गरिबी, शिक्षा र सीपको अभाव, तथा अवसरको अभावले प्रभावित छन्। समावेशी विकासको दृष्टिकोणले हेर्दा महिला, दलित, जनजाति, अपांगता भएका व्यक्ति र LGBTQI+ समुदायका युवाहरू अझ बढी पछाडि परेका छन्।

◆ ७.२ कर्णालीका युवाको सामाजिक-आर्थिक अवस्था

- बेरोजगारी दर: ३८% (२०८० को अनुमान अनुसार)
- विदेश पलायन: १८-३५ वर्ष उमेर समूहका २६% युवा वैदेशिक रोजगारमा
- आर्थिक निर्भरता: युवा जनसंख्या देशभित्र उत्पादक क्षेत्रमा संलग्न हुन सकेको अवस्था न्यून

◆ तालिका १: कर्णाली प्रदेशमा युवा जनसंख्या वितरण

जिल्ला	कुल युवा जनसंख्या	बेरोजगार युवा (%)	वैदेशिक पलायनमा युवा (%)
सुर्खेत	१,८५,०००	३५%	२२%
कालिकोट	९५,०००	४२%	२८%
डोल्पा	४८,०००	४०%	१९%
मुगु	६५,०००	३८%	२१%
जुम्ला	८५,०००	३६%	२४%

स्रोत: CBS, 2080

◆ ७.३ शिक्षा र सीपको पहुँच

- कर्णालीका धेरै युवाहरूले माध्यमिक शिक्षा पूरा नगरी विद्यालय छाड्ने गरेका छन्।
- प्राविधिक र व्यावसायिक शिक्षा सिमित क्षेत्रमा मात्र उपलब्ध छ।

- TVET कार्यक्रमको पहुँच ग्रामीण क्षेत्रमा न्यून छ।

चुनौतीहरू:

1. सीप विकास कार्यक्रमहरू केन्द्रमै मात्र सिमित
2. दिगो रोजगारीमा जोड नभएको योजना
3. व्यावसायिक परामर्शको अभाव
4. ICT/डिजिटल साक्षरतामा कमी

७.४ युवा नीति तथा कार्यक्रमहरू

कार्यक्रम/नीति	उद्देश्य	चुनौती
युवा रोजगारी कार्यक्रम	बेरोजगार युवालाई उद्यमशीलता र स्वरोजगारमा सहयोग	पारदर्शिता र अनुगमन कमजोर
प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम	सीप आधारित उद्यम स्थापना	ग्रामीण क्षेत्रमा न्यून पहुँच
जिल्ला युवा परिषद् गठन	युवा सहभागिता वृद्धि	सक्रियता अभाव, राजनीतिक प्रभाव
CTEVT/TVET कार्यक्रमहरू	प्राविधिक सीप प्रदान	सन्दर्भ अनुसार अद्यावधिक नहुनु

७.५ समावेशी दृष्टिकोणबाट युवा विकास

दलित युवा

- सामाजिक बहिष्कारको असर अझै विद्यमान
- उद्यम वा नेतृत्वमा कम सहभागी
- शिक्षा तथा स्वरोजगारमा पहुँचको अभाव

जनजाति/आदिवासी युवा

- आफ्नै भाषा, संस्कृति र पहिचानको संरक्षणमा चुनौती
- निर्णय तहमा प्रतिनिधित्व न्यून

अपांगता भएका युवा

- पहुँचयुक्त पूर्वाधारको अभाव
- सीप तालिम र रोजगार ग्यारेन्टीको कमी

LGBTQI+ युवा

- पहिचानको स्वीकार्यता छैन
- मानसिक स्वास्थ्यमा असर

- सेवा केन्द्रहरूमा असहजता

◆ ७.६ समावेशी युवा नेतृत्व र सफल अभ्यासहरू

- जुम्लामा युवा सहकारी मार्फत कृषि उद्यम सुरु
- दोल्पामा दलित युवाहरूको नेतृत्वमा गोठ व्यवस्थापन योजना
- सुर्खेतमा अपांगता भएका युवाहरूको समूहद्वारा सीप तालिमको सञ्चालन
- LGBTQI+ नेटवर्कमार्फत यौनिकता र स्वास्थ्य सचेतना अभियान

📌 सुझावहरू:

1. स्थानीय तहबाट युवालाई लक्षित नीति र कार्यक्रम आवश्यक
2. दलित, जनजाति र अपांगता भएका युवाका लागि विशेष आरक्षण कार्यक्रम
3. सबै तहका युवाहरूलाई निर्णय प्रक्रियामा सहभागी गराउने
4. सीप तालिम र स्वरोजगारमा लक्षित लगानी
5. डिजिटल साक्षरता र ई-उद्यमशीलता प्रोत्साहन
6. समावेशी युवा कार्यक्रममा महिला र LGBTQI+ को प्रतिनिधित्व सुनिश्चित

🔙 निष्कर्ष

कर्णालीका युवाहरूमा ठूलो सम्भावना भए पनि उपयुक्त नीति, योजना, र अवसरको अभावले उनीहरू पछाडि परेका छन्। समावेशी दृष्टिकोणबाट युवाको सशक्तीकरणले मात्र प्रदेशको दिगो विकास सम्भव हुन्छ। अब समय आएको छ कि दलित, जनजाति, अपांगता भएका, महिला, र LGBTQI+ युवाहरूलाई 'फोकस' गरेर, उनीहरूलाई नेतृत्व, सीप, रोजगारी, र निर्णय प्रक्रियामा समावेश गरियोस्।